

DARBA RŪĶA JUBILEJĀ

Jānis Niedre pieder mūsu rakstnieku paaudzei, kas aktīvi piedalījās latviešu padomju kultūras radīšanā.

1909. gada 24. maijā dzimušais dzelzceļa remontstrādnieka dēls pēc Jēkabpils vidusskolas beigšanas 1927. gadā devās uz Rīgu, taču ceļš uz augstāko izglītību universitātē bija grūts, tas veda caur dažādiem mazatļotiem, gadījuma darbiem. Tiklīdz nebija darba, zuda arī iespēja turpināt izglītību.

Tomēr bērnībā iemantotais sūrās dzīves sākums un skolas gados radusies neremdināmā interese par tautas vēsturi, etnogrāfiju, folkloru, kas vēlāk Jāni Niedri izvirzīja rakstnieka, literatūras vērtētāja un kultūras vēsturnieka darbā, palīdzēja un mudināja ne tikai izturēt, bet arī iesaistīties cīņā pret mantīgās šķiras patvaļu. 1934. gadā Jānis Niedre kļuva Komunistiskās partijas biedrs. Viņa nelegālo darbību izseko, un rakstnieku apcietina. Rīgas centrālcietumā pavadītie gadi ir grūta dzīves skola.

1940. gada notikumi, padomju varas atjaunošana Latvijā prasa tūlītēju tautas dzīves pārkārtošanu visās nozarēs uz socialistiskiem pamatiem. Ar viņam piemītošo milzīgo enerģiju Jānis Niedre veic daudzus pienākumus, vienlaicīgi viņš vispirms ir preses un biedrību direktors, tad Izdevniecību un preses galvenās pārvaldes priekšnieks, Valsts apgādniecību un poligrāfisko uzņēmumu pārvaldes priekšnieks, Latvijas Padomju rakstnieku savienības organizācijas komitejas priekšsēdētājs, žurnāla atbildīgais redaktors, lektors, publicists, rakstnieks, deputāts.

Kara gados Jānis Niedre strādā Mas-

kavā. Viņam uzticēto pienākumu atkal ir daudz — Latvijas Padomju rakstnieku savienības atbildīgais sekretārs, Savienības radioraidījumu redaktors, Padomju informācijas biroja darbinieks, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija loceklis.

Pēc Latvijas atbrīvošanas no nacistu jūga Jāņa Niedres dzīve saistīta ar darbu Latvijas PSR Zinātņu akadēmijā, Rīgas skolotāju institūtā, Latvijas Valsts universitātē, Rakstnieku savienībā.

1927. gadā laikrakstā «Sociāldemokrāts» publicētā skice «Dzeltenā vara» ir sākums Jāņa Niedres literārajai darbībai. Seko vairāki vēsturiski romāni par tautas senatni, stāsti par Latgales novada ļaužu dzīves sūrumu.

Viņa stāstu krājumi — «Keceris Latgalē», «Piecu korpusu kamerās», «Dīvos krastos», «Sirdsapziņa», plašā romānu triloģija «Puškānu sala», romāni «Kāpjošie ūdeņi», «Aiz loga aug dadzis», memuāru un atmiņu grāmata «Diena dienu māca» guvuši labvēlīgus kritiķu vērtējumus un lasītāju atsauksmes.

Izcila vieta latviešu padomju litera-

tūrā ir Jāņa Niedres biogrāfisko romānu triloģijai par pirmo Latvijas Padomju valdības priekšsēdētāju Pēteri Stučku — «Katrs ar savu laimi dzimst», «Saliņa bangojošā okeānā», «Es biju, esmu, būšu driz».

Jāņa Niedres darbi tulkoti citu padomju tautu valodās. Viņa sarakstītie daudzie literatūras apcerējumi un kritiskie raksti publicēti rakstu krājumos, žurnālos un laikrakstos. Nozīmīgs ir Jāņa Niedres veikums latviešu etnogrāfijā un folklorā, šajā laukā viņš publicē vairākus darbus. Trīsdesmito gadu sākuma Jānis Niedre saņēma K. Barona prēmiju par pētījumu «Latviešu cimdi».

Rakstnieka sakārtojumā un ar viņa komentāriem iznākuši vairāki latviešu tautas pasaku, sakāmvārdu un parunu krājumi. 1948. gadā par pētījumu latviešu folklorā viņam piešķīra filoloģijas zinātņu kandidāta grādu.

Liels arī Jāņa Niedres ieguldījums literārā mantojuma apgūšanā un izvērtēšanā. Viņa sakārtojumā izdoti Zeiboltu Jēkaba, Linarda Laicena, Pāvila Roziša rakstu kopojumi, Apsiņu Jēkaba un Ezeriša stāstu izlases.

J. Anerauds